

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ
КОМИТЕТ ТЮЛЯЧИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНАТЕЛӘЧЕ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

«12 августъ 2022г.»

с. Тюлячи

№ 265

2022-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәгариф учреждениеләре укучыларына һөнәри юнәлеш бирү һәм һөнәри үзбилгеләнеш буенча муниципаль программаны раслау турында

«Россия Федерациясендә мәгариф турында» 2012 елның 29 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә, Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. 2022-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәгариф учреждениеләре укучыларына һөнәри юнәлеш бирү һәм һөнәри үзбилгеләнеш буенча муниципаль программаны кушымта нигезендә расларга.
2. Әлеге карар гамәлдәге законнар нигезендә үз көченә керә.
3. Карарның үтәлешен тикшереп торуну Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты Житәкчесенең социаль мәсьәләләр буенча урынбасары Д.С. Гыйниятуллинга йөкләргә.

Житәкче вазыйфаларын башкаручы

Ф.С. Вәлеев

Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районы
Башкарма комитетының
«12» 12 2022 № 265
карарына кушымта

1. Программа Паспорты

Программаның исеме	2022-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәгариф учреждениеләре укучыларына һөнәри юнәлеш бирү һәм һөнәри үзбилгеләнеш буенча муниципаль программа
Программаны эшләү өчен нигезләр	1. 1993 елның 12 декабрендәге Россия Федерациясе Конституциясе (Россия Федерациясе Конституциясенә 2008 елның 30 декабрендәге 6-ФКЗ номерлы һәм 2008 елның 30 декабрендәге 7-ФКЗ номерлы төзәтмәләренә исәпкә алып) бүл. 2, 37 ст. 2. БМО бала хокуклары турындагы конвенциясе. 3. «Россия Федерациясендә мәгариф турында» 2012 елның 29 декабрендәге 273-ФЗ номерлы федераль закон, 42 ст., 4 п. 4. РФ Мәгариф һәм фән министрлыгының 2011 елның 19 июлдәге МОН-П-1968 номерлы «Гомуми белем бирү учреждениеләре укучыларына һөнәри юнәлеш бирү чаралары комплексы турында. Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2011 елның 19 мартындагы № АЖ-П12-1623 номерлы боерыгы». 5. «Өстәмә гомуми белем бирү программалары буенча белем бирү эшчәнлеген оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибен раслау турында» Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013 елның 29 августындагы 1008 номерлы указы. 6. «Россия Федерациясендә бала хокукларының төп гарантияләре турында» 1998 елның 24 июлдәге 124-ФЗ номерлы Федераль закон (03.12.2011 № 378-ФЗ номерлы Федераль законнар редакциясендә), 2 бүл., 11 ст. 7. Россия Федерациясендә мәгарифнең 2025 елга кадәрге милли доктринасы (Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2000 елның 4 октябрендәге 751 номерлы карары). 8. Гомуми урта белем бирү учреждениеләрендә профильле укыту концепциясе
Заказ бирүче - Программаның координаторы	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны эшләүчеләр	МКУ «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлегенә»
Программаның төп башкаручылары	Белем бирү учреждениеләре, балаларга өстәмә белем бирү учреждениеләре, мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре
Программаны үтәү сроклары һәм гамәлгә ашыру этаплары	2022 ел 1. Әзерләү этабы: ситуациягә анализ, Программаны әзерләү буенча проект төркеме эше. 2023-2024 еллар 2. Төп этап: Программаның әйдәүче юнәлешләрен гамәлгә ашыру. 2025 ел 3. Йомгаклау этабы: нәтижеләрне анализлау һәм йомгаклар ясау

Программаның максаты	Теләче муниципаль районының социаль-икътисадый хәлен исәпкә алып, укучыларның иртә профилизацияләү һәм һөнәри билгеләнешенә нәтижәле эшләүче системасын төзү аша белем алуучыларда һәм тәрбияләнүчеләрдә һөнәри эшчәнлекне аңлы һәм мөстәкыйль сайлауга эчке әзерлекне формалаштыру
Программаның төп бурычлары	1. Мәгариф ихтыяжларын, район хезмәт базары ихтыяжларын анализлау нигезендә һөнәри сайлауның бердәм киндәген булдыру. 2. Мәгариф учреждениеләрен тәмамлаучыларның эшчәнлек өлкәсен аңлы сайлауга ярдәм итүче нәтижәле эшләүче һөнәри ориентация системасын булдыру. 3. Социаль партнерларны жәлеп итү аша яшьләргә һөнәри юнәлеш бирү системасын мәгълүмати-методик яктан тәэмин итү. 4. һөнәр дөнъясы турында белемнәрне кинәйтү, өлкәннәрсен хезмәт эшчәнлегенә белән кызыксыну формалаштыру максатында, мәктәпкәчә учреждениеләрдә тәрбияләнүчеләренә иртә профилизациясенә ярдәм итү. 5. Шәхси белем бирү траекториясен булдыру һәм «Укучының һөнәри маршруты» эшләнмәсе нигезендә һөнәри өлкәдә укучыларның үзбилгеләнүе өчен шартлар тәэмин итү (1 номерлы кушымта). 6. Укучыларга һөнәри үзбилгеләнү мәсьәләсе буенча мәгариф оешмаларының, һөнәри белем бирүнең, шәһәр һәм район предприятиеләренә һәм оешмаларының чөлгәр хезмәттәшлеген оештыру. 7. Программаны гамәлгә ашыру мониторингы: белем алуучыларны профориентациягә һәм һөнәри билгеләүгә юнәлдерелгән уңай педагогик тәҗрибәне ачыклау, өйрәнү, гомумиләштерү, тарату. 8. Урта гомуми белем дәрәжәсендә профилизациянең нәтижәлеләген арттыру. 9. Белем алуучыларның белем бирүне давам итү һәм һөнәр сайлау өчен кирәкле сәләтләренә һәм компетенцияләренә диагностика үткәру. 10. Психологик-педагогик ярдәмне, укучыларның һөнәри ориентациясендә консультация ярдәмен гамәлгә ашыру. 11. Укучыларга БГББ дәрәжәсендә, ТГББ һәм УГББ дәрәжәсендә һөнәри эшчәнлекнең төрле өлкәләре үзәнчәлекләре турында мәгълүмат бирүне тәэмин итү. 12. ТГББ һәм УГББ дәрәжәсендә һөнәри ориентация өлкәсендә укучыларга өстенлек бирү. 13. Укучыларның һөнәри үзбилгеләнешен ТГББ һәм УГББ дәрәжәсендә (шул исәптән ОВЗ белән укучыларны) алып бару
Финанслау күләме һәм чыганакалары	Теләче муниципаль районы муниципаль бюджеты
Программаны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәләре	Теләче муниципаль районының хезмәт базары ихтыяжларын һәм һөнәри өстенлекләрен исәпкә алып, мәгариф учреждениеләрен тәмамлаучыларның һөнәри эшчәнлеккә мотивациясен арттыру
Максатчан күрсәткечләр, индикаторлар	- укучыларга иртә һөнәри юнәлеш бирү буенча; - ТГББ һәм УГББ дәрәжәсендә һөнәри ориентация өлкәсендә укучыларның өстенлекләрен ачыклау буенча; - укучылар һөнәри үзбилгеләнешен ТГББ һәм УГББ

	дәрәжәсендә (шул исәптән СМЧ белән укучылар) алып бару буенча; - ТТББ һәм УГББ дәрәжәсендә укучыларның һөнәр сайлаулары буенча; - профильле сыйныфларда һәм АПТӨ белән сыйныфларда һөнәри юнәлеш эшенең нәтижәләгә буенча; - сайланган профиль нигезендә вузга керүнең уңышлы булуы буенча; - «Киләчәккә билет» проекты колачлаган МО өлеше; - «Киләчәккә билет» проектында катнашучылар өлеше; - «ПроеКТОрия» дәресләре циклында катнашкан укучылар өлеше; - һөнәри диагностика үткән укучылар өлеше; - һөнәри диагностика узган һәм ачыкланган һөнәри өстенлекләр нигезендә белем бирүне (һөнәри белем бирү системасында яисә профиль сыйныфларында) дәвам иткән 9 сыйныф укучылары өлеше; - һөнәри ориентация мәсьәләләре буенча консультация ярдәмендә психологик-педагогик ярдәм белән колачланган укучылар өлеше; - ДИА узу өчен сайланган предметлар профиле нигезендә һБО керткән 9 сыйныф укучылары өлеше; - ачыкланган һөнәри өстенлекләр нигезендә һБО керткән 9 сыйныф укучылары өлеше
Программаның үтәлешен контрольдә тотуны һәм идарә итүне оештыру системасы	Программаның үтәлешен тикшереп тору һәм идарә итүне Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты, МКУ «Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлегә» башкара

2. Аңлатма язуы

Яшүсмерләргә һәм яшыләргә һөнәри юнәлеш бирү һәм аларның социаль-һөнәри билгеләнешен активлаштыру мәсьәләсе хәзерге вакытта гаять актуаль.

Профильле укуытуны регламентлаучы төп документ - «Гомуми белем бирүнең югары баскычында профильле укуыту концепциясе»ндә профильле уку-укуытуны дифференциацияләү һәм индивидуальләштерү чарасы, ул белем бирү процессын оештыру структурасында, эчтәлегендә һәм оештыру исәбенә өлкән сыйныф укучыларының һөнәри мәнфәгатьләре һәм белем бирүне дәвам итүгә карата ниятләре нигезендә укуыту өчен шартларны тулырак исәпкә алырга мөмкинлек бирә дип әйтелә.

Заманча социаль-икътисадый шартларда һөнәри юнәлеш белем бирү процессының бер өлеше булып тора, ул кешенең психофизиологик үзенчәлекләрен һәм жәмгыятьнең реаль ихтыяжларын исәпкә алып шәхси һәм һөнәри үсешен формалаштыруга ярдәм итә.

Төп гомуми белем бирүнең федераль дәүләт белем бирү стандартында билгеләп үтелгәнчә, укучы һөнәрләр дөнъясында ориентлашырга, жәмгыятьнең тотрыклы үсеш мәнфәгатьләрендә һөнәри эшчәнлекнең эһәмиятен аңларга тиеш.

Әмма хәзерге вакытта укучылар еш кына социаль тормышта аз ориентлашалар, һөнәр сайлаганда, үзләренең социаль мөмкинлекләрен аңлауда кыенлыклар кичерәләр. Белгечлекне сайлау мотивы булып ата-аналарның теләге,

мөмкинлекләрә һәм амбицияләрә тора, "компания өчен" принцибы буенча сайлау яки конкрет социаль-сәяси шартларда урнашкан нинди дә булса һөнәрнең абруйлылыгы тора, ул алга таба эшкә урнашуын һәм шәхеснең уңышын гарантияләми. Түбәндәге проблемалар бар: белем алучыларның һөнәри үсешкә мотивациясе түбән, хезмәт базарында сорау һәм тәкъдимнәр дисбалансы, диплом өчен белем алуның зур проценты, укучылар ягыннан да, эш бирүчеләр ягыннан да алынган компетенцияләрнең канәгатьсезлеге, шуннан соңгы хезмәт эшчәнлеге белгечлек буенча түгел.

Базар икътисадына анализ күрсәткәнчә, кешегә, һөнәри тормышның барлык этаплары дәвамында, һөнәр, үзбилгеләнү, эшкә урнашу, конкурентлы үз-үзенә тоту күнекмәләре таләп ителә, базар мөнәсәбәтләре шартларында нәтижәле мәшгульлек һәм көндәшлеккә сәләтлелек билгеләнә. Мондый ситуациядә яшә кешенең төп үзбилгеләнү институты булып белем бирү системасы тора, ул хәзерге вакытта укучыларны социальләштерүнең нәтижәле механизмы буларак һөнәри ориентацияне карый.

Соңгы вакытта мәктәпкәчә яшътән башлап һөнәри юнәлеш бирү эшенең адаптацияле, алдынгы модели шактый актуальлек ала, аның нигезендә булачак хезмәткәрнең һөнәри карьерасын базар икътисады үзенчәлекләрен исәпкә алып, аның активлыгын, һөнәри сайлавы өчен җаваплылыгын, алга таба уңышлы эшкә урнашу концепциясе ята.

Шуңа бәйле рәвештә һөнәри һәм шәхси үзбилгеләнештә ярдәм күрсәтү, һөнәрне дәрәс сайлау, тормыш юлын аңлау, профессиональ карьера төзү иң мөһим бурычларның берсе булып тора.

Өлеге проблеманы хәл итү күп очракта укучыларның һөнәри юнәлешен һәм үзбилгеләнешен оештыруның уңышлы булуы белән билгеләнә.

Шулай итеп, заманча һөнәри юнәлеш бирү эшенең максаты - белем алучыларда, магариф учреждениеләрендә тәрбияләнүчеләрдә, белем бирүнең барлык баскычларын да кертеп, тормыш һәм һөнәри юлны аңлы һәм мөстәкыйль сайлауга эчке әзерлекне булдыру, шәхеснең үз-үзен билгеләүгә ихтыяжын да, Теләче районы икътисады ихтыяжларын да эшче кадрлар һәм белгечләрдә исәпкә ала торган яңа социаль-икътисадый шартларга туры килә торган һөнәри билгеләнешне озатып йөрүнең комплекслы нәтижәле системасын булдыру аша.

3. Программаны эшләүнең актуальлеге

Шәхси тартым һәм икътисадның ихтыяжлары нигезендә гражданнарның эшчәнлек төрен һәм эш белән тәэмин итү рәвешләрен жентекләп сайлавы, карьераларны сайлаганда һәм планлаштырганда нәтижәле үзбилгеләнү хезмәт базары эшчәнлеген яхшырту өчен мәжбүри шартлар булып тора. Бу уңайдан беренче тапкыр хезмәт базарына аяк басучы яшьләргә һөнәри юнәлеш бирү принципаль әһәмияткә ия.

Муниципаль хезмәт базарында ихтыяж зур булган һөнәрләр турында мәгълүмат житмәү, эш эзләгәндә үз-үзенә тоту күнекмәләре һәм һөнәрдә эшләү тәҗрибәсе булмау, хезмәт хакы дәрәжәсенә югары таләпләр арасындагы аерма һәм яшә хезмәткәрләрнең хезмәт хакы түбән булу сәбәпле, бүгенге көндә яшьләр аеруча йомшак төркемнәрнең берсе булып тора.

Бүген муниципаль район алдында хезмәт базарында ихтыяж булган һөнәрләр һәм белгечлекләр буенча актив, квалификацияле, мобиль яшә белгечләр әзерләү бурычы тора. Нәкъ менә шуңа күрә һөнәри юнәлеш бирү эшчәнлегенең мөһимлеге һәм әһәмияте арта, чөнки һөнәри юнәлеш бирү эшенең сыйфаты турыдан-туры

булачак белгечләрне эзерләү сыйфатында чагылыш таба.

Хәзерге шартларда һөнәр сайлау, эшкә урнашу һәм мәшгульлек мәсьәләләре яшьләрнең һөнәри үзбилгеләнү процессына тискәре йогынты ясый торган каршылыklar рәте белән характерлана:

- югары квалификацияле белгечләргә һәм һөнәри мөмкинлекләргә хезмәт базары ихтыяжы арасында;

- хезмәт базарында булган ихтыяж һәм тәкъдим арасында;

- эш бирүчеләрнең хезмәткәрләрнең квалификациясенә таләпләре һәм аны эзләүчеләрдә вакансияләр булмау арасында;

- яңа конкурент шартларда һәм дәүләт тарафыннан социаль ярдәмгә таяну традицияләрендә һөнәри сайлау карарларын кабул итү нәтижәсе өчен югары шәхси җаваплылык арасында;

- хезмәт ресурсларын рациональ бүлү һәм һөнәр сайлаганда яшьләрнең шәхси мәнфәгатьләренә каршы килә торган таләп арасында.

Теләче муниципаль районы яшьләренең һөнәри өстенлекләрен ачыклауга юнәлтелгән социологик тикшеренү нәтижәләре һәм әлеге мәгълүматларны заманча хезмәт базары ихтыяжларына туры китереп чагыштыру хезмәт ресурсларын рациональ бүлү ихтыяжлары һәм яшьләрнең һөнәри өстенлекләре арасында гамәлдәге каршылыкны ачык күрсәтә. Һөнәри өстенлек бирү мотивларын өйрәнү яшьләрнең күпчелегендә модалы, абруйлы һөнәр алу стереотипы эшләвен күрсәтә. Тикшеренүләр нәтижәләре буенча гомуми белем бирү учреждениеләре укучыларының 29%ы гына, һөнәр сайлап, аның хезмәт базарында чын ихтыяждан файдаланамы икәнлеген белән кызыксынганнар һәм бу критерийга йөз тотканнар. Мәктәп тәмамлаучыларның яртысынан артыгы икътисади, идарә итү һәм социаль-гуманитар профиль белгечлекләрен сайлыйлар. Матди житештерү һәм социаль-көнкүреш хезмәте күрсәтү: транспорт, элемент, авыл хужалыгы, торақ-коммуналь хужалык, көнкүреш хезмәте күрсәтү, жәмәгать туклануы һөнәрләре белән кызыксыну кимегән.

Яшьләргә прагматик юнәлешнең шактый артуы, матди житешлелекне максималь тәмин итә торган һөнәрләр алырга омтылуы күзәтелә.

Мондый сайлау һәрвакытта да эш бирүчеләр һәм жәмгыять мәнфәгатьләренә туры килми. Эшче һөнәрләрен яшьләр абруйлы булмаган кебек бәяли - бары 10% яшь кеше генә үз һөнәри планнарын эшче һөнәр алу белән бәйли. Шулай ук вакытта халыкның мәшгульлек хезмәте органнары тарафыннан тәкъдим ителә торган вакансияләр структурасында 80 % чамасын нәкъ менә эшче һөнәрләре тәшкил итә.

Бу ситуациядә яшьләргә, барыннан да элек, белем бирү учреждениеләре укучыларына һөнәри юнәлеш бирүгә яңа алымнар таләп ителә.

Районда түбәндәге мәсьәләләр буенча чаралар гамәлгә ашырыла:

- яшьләрнең һөнәри үзбилгеләнешендә, һөнәри мәшгульлегендә ярдәм итү;

- хезмәт һәм мәшгульлек өлкәсендә хокукый грамоталылык формалаштыру;

- яшьләр белән һөнәри юнәлеш эшен программалы-техник һәм мәгълүмати тәмин итүне камилләштерү.

Хәзерге вакытта барлыкка килгән һөнәри юнәлеш системасын формалаштырылган дип атарга иртәрәк. Яшьләргә һөнәри юнәлеш бирү системасын формалаштыру өчен түбәндәге чаралар күрергә кирәк:

- яшьләр белән һөнәри юнәлеш эшенең норматив базасын булдырырга;

- яшьләр белән һөнәри юнәлеш эшенең методик базасын формалаштыру һәм камилләштерү;

- профориентация системасы субъектларының төп функцияләрен билгеләргә.

Яшьләргә һөнәри юнәлеш бирүнең тулы канлы һәм давамчан системасын

булдыру өчен һәр учреждениедә аның эшчәнлегә үзенчәлеген исәпкә алып, һөнәри юнәлеш бирү эшенең бердәм системасын формалаштыру таләп ителә. Һөнәри юнәлеш бирү системасына кертелгән барлык учреждениеләр һәм ведомстволарның комплекслы якин килүе һөнәр сайлауның, яшьләрне һөнәри эзерләү һәм һөнәри үсеш өчен шартлар тудыруның төп проблемаларын хәл итәргә мөмкинлек бирәчәк.

2021-2024 елларга программа максатчан булып тора һәм Теләче районында белем алучыларга һәм тәрбияләнүчеләргә һөнәри юнәлеш бирүнең комплекслы системасын жәелдерергә мөмкинлек бирәчәк.

4. Гамәлгә ашыру һәм бурычлар баскычлары

Теләче муниципаль районы мәгариф учреждениеләрендә бердәм һөнәри юнәлеш бирү кинчеген һәм һөнәри үзбилгеләнешнең нәтижәле гамәлдәге системасын булдыру түбәндәге дәрәжәләрдә комплекслы чишелеш таләп итә:

Мәгариф бүлеге:

1. Программаны гамәлгә ашыру буенча муниципаль чараларны оештыру һәм үткөрү.

2. Һөнәри эзерлек эчтәлеген һәм жәмгыять, хезмәт базары ихтыяжларын исәпкә алып, педагогларның квалификациясен күтәрү.

3. Мәгариф учреждениеләренең һөнәри юнәлеш эшен оештыру буенча эшчәнлеген координацияләү.

4. Программаны (нәтижәлелек картасы) гамәлгә ашыру күрсәткечләрен билгеләү һәм нәтижәлелегә критерийларын эшләү. 2 номерлы кушымта.

5. Программаны гамәлгә ашыру мониторингы.

6. Укучыларның һөнәри юнәлеше һәм һөнәри үзбилгеләнеше буенча мәгариф учреждениеләре эшләрен координацияләү.

7. Түбәндәге белешмәләр базаларын булдыру, алып бару һәм актуальләштерү:

- методик эшләнмәләр банкы;

- Һөнәрләр һәм белгечлекләр банкы;

- «Мәктәп укучысының һөнәри маршруты».

8. Һөнәри ориентация эшенең инновацион юнәлешләре турында социаль партнерларга мәгълүмат бирү.

9. Район учреждение/предприятиеләре базасында һөнәри сынаулар уздырганда укучыларны жалеп итү.

Мәгариф учреждениеләре:

1. Белем бирү учреждениесе дәрәжәсендә һөнәри үзбилгеләнешен озата бару системасын булдыру: укучыларның һөнәри билгеләнеше, аңлы рәвештә үз-үзен билгеләве һәм социаль өлкәдә үз-үзен тормышка ашыру өчен кирәкле төп компетенцияләрен булдыру һәм аларның сыйфатларын үстерү.

2. «Укучының һөнәри маршруты»н эшләү юлы белән һөнәри юнәлеш эшенең давамчанлыгын гамәлгә ашыру.

3. Укучыларның проект эшчәнлеген планлаштыру һәм гамәлгә ашыру ярдәмлеге.

Мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе:

1. Мәктәпкәчә яшьтәге балаларда өлкәннәр һөнәрләре турында элементар күзаллаулар формалаштыру өчен шартлар тудыру.

2. Кешеләр тормышында хезмәт эшчәнлегә зарурлыгы турында күзаллаулар формалаштыруга, хезмәт кешесенә карата эмоциональ-унай мөнәсәбәтне үстерүгә, өлкәннәр һөнәрләре белән кызыксынуга һәм төрле һөнәр вәкилләренең хезмәт

гамәлләрен башкарырга өйрәнергә теләүгә ярдәм итү.

3. Уен эшчәнлегендә һөнәри өстенлекләренә үстерү.

5. Бәяләү критерийлары

Мәгариф бүлеге:

- районның актуаль ихтыяжларына җавап бирә торган һөнәри белем бирү мәгариф учреждениеләренә укырга керүче укучылар санының баланслылыгы;

- белем алуучыларның индивидуаль ихтыяжларын исәпкә алып, эшче кадрларда һәм белгечләрдә муниципаль хезмәт базарының канәгатьлеге;

- укучыларны базар икътисады шартларында хезмәт эшчәнлегенә әзерләүнен туры килүе;

- белем бирүнең барлык баскычларында һөнәри сынауларның вариатив формаларын оештыру;

- «Укучының һөнәри маршруты» н эшләү буенча эшне карап бару.

Мәгариф учреждениеләре:

- МУ укучысында, тәрбияләнүчесендә нигезләнган «Укучының һөнәри маршруты» булуы;

- укыту профиле һәм мәктәп белемнен соң тиешле юнәлешләр белән бәйлә кыйммәтләрен чагылышы;

- профильле белем бирүнең индивидуаль ачык максатлары тәкъдим ителү;

- белем бирүне алга таба давам итү, тормыш, социаль һәм һөнәри үзбилгеләнеш өчен профильле укытуның әһәмиятенә карата мәгълүмати әзерлек;

- белем бирү материалын үзләштерү, профильле укытуда һәм заманча хезмәт базарында таләп ителгән төп компетенцияләренә үзләштерү тәҗрибәсе булу.

Мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе:

- мәктәпкәчә учреждениеләрдә иртә профилизация;

- шәхси һөнәри маршрут булдыру өчен шартлар булу.

6. Программаны гамәлгә ашыру этаплары

Программаны тормышка ашыру вакыты: 2022-2025 еллар.

I этап: әзерлек этабы.

Проект, мотивация һәм оештыру эшчәнлеге: ситуациягә анализ ясау, Программаны эшләү буенча проект төркеме эшен оештыру, гамәлгә ашыру механизмнарын коррекцияләү һәм билгеләү, Программаны муниципаль дәрәжәдә раслау. Укучылар һәм педагоглар арасында башлангыч һөнәри ориентациягә һәм һөнәри билгеләүгә, социаль партнерларны җәлеп итүгә, һөнәри сынаулар үткәрүгә һәм тьютор ярдәменә юнәлдерелгән массакүләм чаралар уздыру турында нигезләмәләр эшләү һәм раслау.

II этап: төп (гамәли).

Программаның әйдәүче юнәлешләрен гамәлгә ашыру һәм корректировкалау:

Эш бирүчеләрне, тьюторларны, Хезмәт һәм халыкны эш белән тәэмин итү үзәге белгечләрен җәлеп итеп, белем бирү учреждениеләренә белем алуучыларны һөнәри үзбилгеләнү буенча чөптәр хезмәттәшлеген тәэмин итү.

Хезмәт һәм халыкны эш белән тәэмин итү үзәге белгечләрен, эш бирүчеләрне, администрацияне җәлеп итеп, укучыларны (конкурслар, семинар-практикумнар, түгәрәк өстәлләр) һөнәри ориентацияләүгә юнәлтелгән педагогик хезмәткәрләр арасында конкурс чараларын оештыру һәм үткәрү.

Укучыларның һөнәри үзбилгеләнеше буенча методик эшләнмәләр банкын

булдыру.

Укучылар өчен укучыларның һөнәри ориентациясенә юнәлтелгән массакуләм чаралар (конкурслар, смотрлар, фестивальләр һ.б.) үткәрү.

Укучыларга төбәк һәм муниципаль хезмәт базарындагы хәл турында массакуләм мәгълүмат чаралары аша мәгълүмат бирү.

Беләм бирү учреждениеләрен тәмамлаучылар өчен вакантлы эш урыннары ярминкәләрен оештыру һәм уздыру, муниципаль һөнәри юнәлеш бирү форумы.

Хакимият, мәгариф учреждениеләре, эш бирүчеләр катнашында яшьләреннән мәшгульлеге проблемалары буенча чаралар үткәрү.

14-18 яшьлек балигь булмаган гражданны укудан буш вакытларында вакытлыча эшкә урнаштыруны оештыру. «Укучының һөнәри маршруты» н эшләр.

III этап: йомгаклау (аналитик)

Яшүсмерләреннән һөнәри үзбилгеләнешенә ярдәм күрсәтү, хезмәт базарында аларга юнәлеш бирү, вакытлыча эшкә урнашу буенча муниципаль программаны гамәлгә ашыруның нәтижәләгәнә мониторинг ясау. Нәтижәләр ясау һәм нәтижәләренә анализлау. Киләсе чорга программа проектын эшләр.

7. Практик әһәмият

Программаны тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтижәләре буларак, гамәли әһәмияттәгә күрсәткечләрен билгеләп үтәргә кирәк.

1. Программаны гамәлгә ашыру буенча социаль партнерларның үзара хезмәттәшлеге.

2. Яшьләреннән һөнәри ориентациясенән һәм һөнәри карьерасын озата баруның комплекслы системасы.

3. Мәгълүматлар һәм мәгълүмат сервислары базасын эшләр һәм гамәлгә ашыру.

4. Социаль партнерлар банкының, һөнәр һәм белгечлекләр банкының, мәктәп укучысының һөнәри маршруты, методик эшләнмәләр банкының мәгълүматлар җыю һәм мәгълүмати тулылануы.

5. Укучылар «Укучының һөнәри маршруты»нда чагылыш тапкан һөнәри сынаулар, күнекмәләр узу тәҗрибәсен алалар.

6. Педагогик кадрларның квалификациясен жәмгыять һәм укучылар, тәрбияләнүчеләр ихтыяжларына һөнәри әзерлек эчтәлеген исәпкә алып арттыру.

7. Муниципалитетта таләп ителгән һөнәрләргә юнәлтелгән чыгарылыш укучыларын арттыру.

8. Укучыларның һөнәри үзбилгеләнешен мониторинглау нигезендә Теләче муниципаль районының профориентация эше системасының нәтижәләгәнә анализлау.

9. Профориентациянен заманча методикаларын үзләштерү һәм гамәлгә кертү.

8. 2022-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы белем бирү учреждениеләрендә укучыларга һөнәри юнәлеш бирү һәм һөнәри үзбилгеләнеш буенча муниципаль програмmanı гамәлгә ашыру чаралары планы

№ т/б	Чара атамасы	Гамәлгә ашыру срогы	Башкаручылар	Финанслау ысулы, чыганагы	Еллар буенча чыгымнар суммасы (сум)		
					2022-2023 уку ел.	2023-2024 уку ел.	2024-2025 уку ел.
1. Норматив-хокукый база булдыру							
1.1.	Белем бирү учреждениеләрендә укучыларга һөнәри юнәлеш бирү һәм һөнәри үзбилгеләнеш программасын эшләү һәм раслау	2022	Мәгариф бүлгеге	Агымдагы финанслау	0	0	0
1.2.	Һөнәри юнәлеш бирү буенча МУ эшчәнлеген регламентлаштыручы локаль актлар эшләү	2022	МУ	Агымдагы финанслау	0	0	0
1.3.	Программаны тормышка ашыру буенча «юл картасын» (чаралар планын) раслау	2022	Мәгариф бүлгеге, МУ	Агымдагы финанслау	0	0	0
2. Оештыру-методик тәэмин итү							
2.1.	Районның учреждение/предприятиеләре базасында һөнәри сынаулар үткәру	Ел дәвамында	Мәгариф бүлгеге, МУ	Агымдагы финанслау	0	0	0
2.2.	Якын шәһәрләренн уку йортылары турында мәгълүматлар банкын тезү	2022	Мәгариф бүлгеге	Агымдагы финанслау	0	0	0
2.3.	Һөнәр һәм белгечлекләр банкын тезү	Ел саен сентябрь	МУ	Агымдагы финанслау	0	0	0
2.4.	«Укучының һөнәри маршруты» булдыру	Ел саен сентябрь	Мәгариф бүлгеге, МУ	Агымдагы финанслау	0	0	0
2.5.	Проведение месячника по профориентационной работе	Ел саен апрель	Мәгариф бүлгеге, МУ	Агымдагы финанслау	0	0	0
2.6.	Методик эшләнмәләр банкын тезү һәм аны даими яңарту	Ел саен сентябрь-май	МУ	Агымдагы финанслау	0	0	0

2.7.	Укучыларга һөнәри юнәләш бирү мәсьәләләре буенча консультация бирү	Ел саен сентябрь-май	Педагоглар-психологлар, сыйныф җитәкчеләре	Агымдагы финансслау	0	0	0
2.8.	WorldSkills Russia һөнәри осталык буенча милли чемпионатта укучыларны әзерләү һәм аларның катнашуы, муниципаль дәрәжәдә - «WorldSkills Tuliachi Junior»	Ел саен ноябрь	МУ	Агымдагы финансслау	0	0	0
2.9.	Профориентация юнәлешендәге стендлар конкурсы	Ел саен айлык кысаларында	Мәгариф бүлгеге	Агымдагы финансслау	0	0	0

3. Укучыларга һөнәри юнәләш бирү эшчәнлеген диагностика-аналитик алып бару

3.1.	Районның МУ укучыларының, шул исәптән СМЧ белән укучыларның һөнәри осталыкларын һәм мәнфәгатьләрен, тормыш һәм социаль кыйммәтләрен мониторинглау	Ел саен сентябрь һәм май	Мәгариф бүлгеге, педагог-психологлар, МУ	Агымдагы финансслау	0	0	0
3.2.	ЮУЙ да максатчан җыемнар турында МУ җитәкчеләре белән әңгәмә	Ел саен октябрь	Мәгариф бүлгеге, МУ	Агымдагы финансслау	0	0	0
3.3.	Төрле дәрәжәдәге кинешмәләрдә, семинарларда, «Түгәрәк өстәл» утырышларында, нәтиҗәләрне баянлау һәм йомгаклар ясауда профильле әзерлек һәм профильле укыту барышын яктырту	Ел дәвамында	Мәгариф бүлгеге, МУ	Агымдагы финансслау	0	0	0
3.4.	9 һәм 11 сыйныфларны тамамлаучыларның уку йортларына эшкә урнашу һәм керү анализы	Ел саен сентябрь	Мәгариф бүлгеге, МУ	Агымдагы финансслау	0	0	0
3.5.	«Укучының һөнәри юнәләш картасы» мәктәбе эше	2022	ТЭ буенча директор	Агымдагы финансслау	0	0	0

практикасына кергү		урынбасары, сыйныф житөкчөлөрө				
3.6.	Гомуми белем бирү программалары буенча ГИА ташыру өчен урта белем бирүче уку предметларын сайлаган укучыларны исөпкө алу мониторингы	Елына бер тапкыр, май	Мөгариф бүлөгө	Агымдагы финанслау	0	0
3.7.	Профорентация юнөлөшөндөгө конкурсларда катнашучы укучыларны исөпкө алу мониторингы	Елына бер тапкыр, май	Мөгариф бүлөгө	Агымдагы финанслау	0	0
3.8.	Мөгариф ошмаларының учреждениелөр һәм предприя тиеләр белән үзара хөзмөттөшлөгө мониторингы	Елына бер тапкыр, май	Мөгариф бүлөгө	Агымдагы финанслау	0	0
4. Укучыларга һөнәри юнөлөш бирү эшчәнлеген мөгълүмәти тәэмин итү						
4.1.	Рәсми сайтларда, социаль чөлтәрләрдө профильле өзөрлек һәм профильле укыту кергү турында мөгълүмәт урнаштыру	Ел дөвамьнда	ТЭ буенча директор урынбасары, сыйныф житөкчөлөрө	Агымдагы финанслау	0	0
4.2.	Стендларны, почмакларны, һөнәри юнөлөш эше кабинетларын, аларны алга таба яңартып, рәсмилөштөрү	Дайми сентябрь-май	ТЭ буенча директор урынбасары, сыйныф житөкчөлөрө	Агымдагы финанслау	0	0
5. Квалификацияне арттыру, педагоглар белән эшлөү						
5.1.	Һөнәри юнөлөш эшчәнлегө буенча квалификация күтөрү программалары һәм курслары	Педагогларның квалификациясен күтөрү планы	Мөгариф бүлөгө, МУ	Агымдагы финанслау	0	0

	буенча педагогларны эзэрләү һәм яңадан эзэрләү	буенча					
5.2.	Укытучының һөнәри юнәлеш эшчәнлегә, аның эшенең нәтижелелегә һәм әһәмиятлелегә өлкәсендәге эшчәнлеген өйрәнү, аның эшчәнлеген мониторинглау	Елга 1 тапкыр	Мәгариф бүлгегә, психология хезмәте	Агымдагы финанслау	0	0	0
5.3.	Укучылар белән һөнәри юнәлеш эше уздыру буенча класс житәкчеләре өчен семинарлар	Аерым план буенча	Сыйныф житәкчеләре РМО	Агымдагы финанслау	0	0	0
5.4.	Программада катнашучылар: педагоглар, предпрятиеләр вәкилләре белән инструментив-методик кинәшмәләр: «Эшқуарлык дәрәсләре» проекты кысаларында укучылар белән һөнәри юнәлеш эше системасында аларның ролен билгеләү һәм эшчәнлекне планлаштыру буенча	Аерым план буенча	Мәгариф бүлгегә, педагог-психологлар, МУ, район эшмәкәрләре	Агымдагы финанслау	0	0	0
5.5.	«Укучылар белән һөнәри юнәлеш эшен планлаштыру, оештыру» ТЭДУ өчен семинар-практикумнар	Аерым план буенча	Мәгариф бүлгегә, психология хезмәте	Агымдагы финанслау	0	0	0
5.6.	Яшьләр буенча МО класс житәкчеләре өчен тренинг программасы үткөрү	Аерым план буенча	Сыйныф житәкчеләренен РМО педагоглары	Агымдагы финанслау	0	0	0
6. Социаль партнерлар белән эшләү							
6.1.	«Эшқуарлык дәрәсләре» проекты кысаларында шәһәр һәм район предпрятиеләренә һөнәри экскурсияләр	Ел саен октябрь-февраль	МУ, район предпрятиеләре	Агымдагы финанслау	0	0	0
6.2.	«Һөнәр ярминкәсе», «Уку урыннары ярминкәсе»	Ел саен	МУ, ХМУ, район	Агымдагы финанслау	0	0	0

6.3.	Һөнәри юнәлеш максаты белән элеккеге чыгарылып укучылары белән дә кызыклы һөнәрләр вәкилләре белән очрашулар	Ел саен, айлык кысаларында	Ел саен, айлык кысаларында	МУ, район предприятиеләре	МУ, район предприятиеләре	Агымдагы финанслау	0	0	0
6.4.	Һөнәри сынауларны тыгыз тикшереп баруы	Ел саен	Ел саен	МУ, район предприятиеләре	МУ, район предприятиеләре	Агымдагы финанслау	0	0	0

7. Оештыру-масса эше

7.1.	Профориентация буенча методик әдәбият яңалыкларына күзәтү, мөктәп китапханәләрендә «Кеше һәм һөнәр» китаплары күргәзмәсен үткөрү	Ел саен февраль-март	Ел саен февраль-март	МУ китапханәчеләре	МУ китапханәчеләре	Агымдагы финанслау	0	0	0
7.2.	Кече мөктәп укучылары белән эшләү өчен профинформаторлар төркеменең өлкән сыйныф укучылары арасынан булдыру	Айлык кысаларында	Айлык кысаларында	МУ администрациясе	МУ администрациясе	Агымдагы финанслау	0	0	0
7.3.	Профориентация тематикасы буенча ата-аналар жыйынышлары үткөрү	Елга 1 ташкыр	Елга 1 ташкыр	Мөктәпләр администрациясе	Мөктәпләр администрациясе	Агымдагы финанслау	0	0	0
7.4.	Ата-аналарга аларның балаларга һөнәр сайлауга мөнәсәбәттен ачыклау максатында анкета үткөрү	Ел саен сентябрь-октябрь	Ел саен сентябрь-октябрь	Педагоглар-психолог, мөктәп администрациясе	Педагоглар-психолог, мөктәп администрациясе	Агымдагы финанслау	0	0	0
7.5.	Укучыларның һөнәри юнәлешен ачыклау максатында анкета үткөрү	Ел саен сентябрь-октябрь	Ел саен сентябрь-октябрь	Педагоглар-психолог, мөктәп администрациясе	Педагоглар-психолог, мөктәп администрациясе	Агымдагы финанслау	0	0	0
7.6.	Профориентация мәсьәләләре буенча ата-аналар өчен индивидуаль консультацияләр	Даими	Даими	Психология хезмәте, сыйныф жетәкчеләре	Психология хезмәте, сыйныф жетәкчеләре	Агымдагы финанслау	0	0	0
7.7.	Билгесез укучылар белән индивидуаль профконсультацияләр беренче чиратта «хәтәрлек	Даими	Даими	Педагоглар-психолог, мөктәп администрациясе	Педагоглар-психолог, мөктәп администрациясе	Агымдагы финанслау	0	0	0

	теркеме»								
7.8.	Сыйныф житкечелер өчен түгөрөк өстөл 8-9 кл. «Укучыга һөнәри консультацияләүнең төп принциптары»	Аерым план буенча	Сыйныф житкечеләре РМО	Агымдагы финанслау	0	0	0	0	0
7.9.	Предмет атналарын оештыру һәм уздыру	Ел саен октябрь-май	МУ	Агымдагы финанслау	0	0	0	0	0
7.10.	ВУЗ, ССУЗ, СПО ачык ишлекләр көннәрендә катнашу	Ел саен	Мәгариф бүлгә, МУ, учреждение житкечеләре	Агымдагы финанслау	0	0	0	0	0
7.11.	Мәшгульлек үзгә аша өлкән сыйныф укучыларын жәйгә эшкә урнаштыруны оештыру	Ел саен жәйгә чор	МУ, халык мәшгульгә үзгә	Агымдагы финанслау	0	0	0	0	0
7.12.	«Буыннарның өстенлегә» темасы буенча гайләдә балаларны анлы рәвештә һөнәр сайлауга әзерләү буенча иң яхшы тәжрибәне гомумиләштерү һәм пропагандалау максатында чаралар үткөрү	Ел саен февраль	МУ	Агымдагы финанслау	0	0	0	0	0
7.13.	Республика акцияләрендә катнашу һәм һөнәри юнәлеш буенча бердәм дәрәсләр	Ел саен	МУ	Агымдагы финанслау	0	0	0	0	0
7.14.	Башлангыч сыйныф укучыларын өстәмә белем бирү системасы һәм класстан тыш чаралар аша һөнәри агарту	Даими	БИУ, БСМУ	Агымдагы финанслау	0	0	0	0	0
8. Белем бирү учреждениеләрендә укучылар һәм МББУ тәрбияләнүчеләр белән эшләү									
8.1.	МББУ фотокургәзмә конкурсы: «Профессия наших мам»; «Детские мечты»; «Радуга профессий»	Ел саен	Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре	Агымдагы финанслау	0	0	0	0	0
8.2.	Һөнәрләрнен күчәрелмә мини-музеен проектлау	Февраль	Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре	Агымдагы финанслау	0	0	0	0	0

8.3.	Профориентация юнөлөшөндөгө рөсөмнөр конкурслары	Ел саен декабрь	МББУ, МУ	Агымдагы финанслау	0	0	0
8.4.	Тематик чаралар, класс сәгатиләре үткөрү: - минем шәһәр һөнәрләре; - һөнәр дөнъясы; - районның танылган кешеләре; - Үз сәләтләреңне ничек өйрәнергә; - мин һәм минем булчак һөнәрәм; - эчкә мәдәният - уңышлы бизнес гаранты; - уңыш формуласы - сәләт буенча хезмәт	Ел дәвамында	МУ	Агымдагы финанслау	0	0	0
	Финанслауның гомуми суммасы НӨТИЖӘДӘ (сумварда)				0	0	0

Укучының һөнәри маршруты

Укучының һөнәри маршруты - укучының казанышларын бәяләүнең заманча ысулы (портфолио), анда баланың шәхси үсешен чагылдыра торган материаллар: аның үз-үзен анализы, ижади биремнәре, проект, тикшеренү эшчәнлегенә һәм һөнәри сынаулар нәтижәләре бар. Укучының һөнәри маршруты буенча шәхеснең үсеше, индивидуальлегенә, һөнәри өстенлекләренә һәм укучының нияте турында фикер йөртүгә була. Укучының һөнәри маршруты, эшчәнлегенә төрле этапларын чагыштырып, укучының үсешен бәяләргә мөмкинлек бирә.

Укучының һөнәри маршрут структурасы:

1-4 сыйныф

Максатлар:

1. Башлангыч сыйныфларда укучының һөнәри үзанын үстерү.
2. Һөнәр дөньясының төрлелегенә турында конкрет-ачык күзаллаулар формалаштыру.
3. Укучыларның һөнәр дөньясына уңай мөнәсәбәтне нигезләрен үстерү һәм теге яисә бу һөнәри өлкәләрдә беренчел кызыксыну уяту.

Төзелеш:

- һөнәр рәсемнәре: язма аңлатмалар, аныклаулар белән төрле һөнәрләрне сурәтләгән рәсемнәр;

- ата-аналарның һәм якыннарының һөнәрләре: якин мәктәп баласының һөнәри эшчәнлегенә турында белешмәләр, фотолар, рәсемнәр, эсселәр «Эти (эни, абый һ.б.) эштә» темасына; ата-аналар белән аларның эше турында әңгәмә; эти-эниләренә якин якыннарының эш урынына сәфәрләреннән алган тәэсирләр тасвирламасы һ.б.;

- экскурсияләр: эссе, реклама продукциясе, фотосурәتلәр һ.б. төрле предприятиеләрдә укучыларга бару белән бәйлә материаллар;

- һөнәри юнәлеш дәрәжәләре: һөнәри юнәлеш материаллары (язма эшләр, рәсемнәр, тарату материаллары, «Минем хыялым һөнәре» мини-иншалары, хезмәт кораллары сурәтләре, анкет, кроссвордлар, ребуслар нәтижәләре, кешеләрнең һөнәри тормышыннан кызыклы тарихларны тасвирлау, журналлардан һәм газеталардан һөнәрләр турында мәкаләләр сайлау, дөнья белән бәйлә укылган китап турында фикерләр һәм башкалар);

- ата-аналарның мәктәп баласының төрле материаллар һәм һөнәри маршрутлары турында бәяләмәләре: уртак хезмәт эшчәнлегенә турында ата-аналарның яисә якин кешеләрнең бәяләмәләре, мәктәп баласының башкарылган хезмәт йөкләмәләренә турында;

- сыйныф житәкчесенә бәяләмәсе: укучының һөнәри үзанын үстерү турында искәртмәләр, теләкләр, сыйныф житәкчесенә фикер.

5-8 сыйныфлар

Максатлар:

1. Укучының һөнәри үзаны процессына ярдәм итү.
2. Профессиональ мөһим сыйфатларны үстерү.
3. Төрле һөнәрләрнең социаль әһәмиятен, жәмгыятьтә аларның ролен бәяләү.
4. Һөнәри сынауларны үтәргә әзерлек.
5. Булачак һөнәрне сайлауның шәхси мәгънәсен формалаштыру.

Мөмкин булган структурасы:

- минем һөнәри сыйфатларым: тест, анкета, эссе нәтижәләре, үз тормышымнан мисаллар белән, психологны интерпретацияләү, әлегә белем бирү учреждениесендә укыган вакытта укучының шәхесен үстерүне характерлый торган материаллар;

- минем булачак һөнәрем вариантлары: мәгълүмат, һөнәр турында иллюстрацияләр,

сайланган һөнәр турында материаллар, сайлауны раслый торган дәлилләр;

- туганнарымның һәм яқыннарымның булачак һөнәр турындагы фикерләре: яшүсмер өчен әһәмиятле булган кешеләрнең шәрехләре, анкеталар, баяләмәләр;

- уку предметыннан - һөнәргә: сайланган һөнәргә бәйлә уку-уқыту дисциплиналары буенча материал;

- һөнәри юнәлеш дәресләре: һөнәри пробалар нәтижеләре, һөнәри юнәлеш материаллары (предприятиеләргә экскурсияләр буенча баяләмәләр, фотолар, презентацияләр һ.б.);

- белгечләр белән интервью: танылган кешеләрнең белгечләре белән әңгәмәләр яздыру, профессиональ биографиясе, кызыклы һөнәр вәкилләре белән очрашулар турында тәэсирләр;

- гаиләмнең һөнәри генеалогиясе: хезмәт шәжәрәсе турында материаллар, туганнарымның һөнәрен сайлау сәбәпләре, гаиләмнең хезмәт династиясе.

9-11 сыйныфлар

Максатлар:

1. Уқыту профилен һәм булачак һөнәри эшчәнлек өлкәсен сайлау процессына ярдәм итү.

2. Хезмәт базары таләпләрен исәпкә алып, аңлы үзбилгеләнеш формалаштыру.

3. Һөнәри әһәмиятле сыйфатларга адекват үзбәя бирүгә ярдәм итү.

4. Һөнәри сынауларны үтәү процессында үз-үзенә анализлауны үстерү.

Төзелеш:

- укучыга һөнәри юнәлеш бирү: гомуми белешмәләр; сәламәтлеге торышы; өлгереш; психологга характеристика; кызыксыну, сәләтлелек, тартым; социаль адаптация;

- һөнәри сайлау вариантлары: сайлауларны раслый торган аргументлар, һөнәри сайлауны гамәлгә ашыру ысуллары, һөнәри үз-үзенә тормышка ашыруның вариативлыгы;

- белем бирү һөнәри маршрутлары: һөнәри сайлау кысаларында белем бирү маршрутлары турында белешмәләр; регионда хезмәт базарын анализлау; урта һөнәри белем бирү учреждениеләре һәм югары һөнәри белем бирү учреждениеләре турында мәгълүмат; һөнәри белем бирү учреждениеләрен сайлаган чыгарылыш укучыларын эшкә урнаштыру турында мәгълүмат;

- уңышлы карьера серләре: һөнәри сынаулар нәтижеләре; һөнәри үзанны үстерү процессында гамәлгә ашырыла торган рефлексия, үз-үзенә анализ.

Нәтижелелек картасы

Программаны гамәлгә ашыруның нәтижелелеге түбәндәге күрсәткечләр буенча күзәтелә:

КҮРСӘТКЕЧЛӘР				
	МББУ, 1-4 сыйныфлар	5-8 сыйныфлар	9 сыйныфлар	10-11 сыйныфлар
1.	Үз сәләтләреңне, талантларыңны, индивидуаль сыйфатларыңны белү			
2.	Укучының һөнәри маршрутын булдыру өчен алшартлар булу	Укучыларның нигезле һөнәри маршруты булуы		
3.	Һөнәр һәм аны алу юллары турында житәрлек мәгълүмат			
4.	Хезмәт һәм һөнәр дөньясының күптөрлелеген белү; үз теләкләре, үз сәләтләре, сәләтләре нигезендә һөнәри сайлау зарурлыгы	Профессиональ эшчәнлекнең предмет ягын белү; гомуми һәм махсус һөнәри-мөһим сыйфатлар		
5.	Кешеләр тормышында хезмәт эшчәнлеген зарурлыгы турында күзаллаулар формалаштыру	Һөнәри юнәлешле БОК формалаштыру	Профильле белем бирүнең үзенчәлеген, һөнәри үзбилгеләнеш өчен анын әһәмиятен аңлау	Үз-үзендә диагностикалау һәм үз-үзендә камилләштерү ысулларын белү
6.	Белем алу активлыгын формалаштыру һәм белем алуга намуслы мөнәсәбәт	Белем алуга намуслы мөнәсәбәт формалаштыру	Белем алуга кызыксыну	Тотрыклы таныш белү мөнфәгатләрә
7.	Хезмәт кешесенә уңай мөнәсәбәт, өлкәннәр һөнәре белән кызыксыну	Профильле эзәрлек шартларында эшчәнлек юнәлешләренә омтылышны билгеләү	Сайлау профиле нигезендә укытуны давам итүгә уңай мөнәсәбәт	Сайлана торган һөнәри эшчәнлеккә мөнәсәбәт (сайлана торган һөнәри эшчәнлекнең ижтимагый һәм шәхси әһәмиятен аңлау, сайлана торган һөнәргә карата кыйммәт ориентация системасында кызыксыну булу)

8.	Социумда үзара тээсир итешү күнекмэлэрен һәм рефлексиягә сәләтне формалаштыру	Укыту профилен сайлау кирәклеген аңлау	Үз мәнфәгатләрэн, сәләтләрә, шәхси һәвәсләкләрә һәм мөмкинлекләрә булган һөнәри ниятләрэн белү
9.	Үзәнне булачак һөнәрдә гамәлгә ашыруга карата үз сәләтләрәнә адекват мөнәсәбәт	Беләм бирү профилен сайлау субъекты буларак үз-үзәнә адекват мөнәсәбәт, сайлау барышында мөстәкыйльлек һәм активлык	Профессиональ мөһим сыйфатларның адекват үзбәясә
10.	Ирек өлкәсен үстерү	Куелган һөнәри юнәлешле максатларга тырышлык күрсәтү	ирешүдә ихтыяри
11.	Коллектив-ижади һәм ижтимагый-файдалы эшчәнлеккә әзерлек	Кызыксындыручы, һөнәри әһәмияткә ия уку дисциплиналары буенча иң югары нәтижәләргә ирешүдә үзәнә ижади потенциалын, коммуникативлығын һәм мөстәкыйльлеген күрсәтү	Сайланган өлкәдә тикшеренү, үзгәртеп кору һәм коммуникатив эшчәнлеккә әзерлек
12.	Профорентация юнәлешендәге конкурсларда катнашу	Үзәнә ижади потенциалын күрсәтү	Һөнәри яктан мөһим сыйфатларны бәяләү, тикшеренү, үзгәртеп кору һәм коммуникатив эшчәнлеккә әзерлек